

Tennene er en del av kroppen

Rødts plan for en ordentlig tannhelsereform,
med mål om gratis tannhelse

Tennene er en del av kroppen

Rødts plan for en ordentlig tannhelsereform, med mål om gratis tannhelse

Utgitt av Rødts stortingsgruppe, mars 2025.

Rødts stortingsgruppe

Postadresse: Stortinget, Postboks 1700 Sentrum, 0026 Oslo

E-post: postmottak.rodt@stortinget.no

Telefon: 23 31 23 95

Rødt

Adresse: Storgata 33, 0184 Oslo

E-post: roedt@roedt.no

Telefon: 22 98 90 50

Innhold

Forord: Tannhelsereform nå	5
Situasjonen i dag	8
Tannhelseutvalgets anbefaling	10
Oppskriften på en ordentlig tannhelsereform	12
På lag med fagbevegelsen	18
Hva mener tannlegen?	19
Historier fra virkeligheten	20
Tennene er faktisk en del av kroppen	23
Hva står på spill ved valget 2025?	24

Foto: Inne Pedersen

Tannhelsereform nå

Hos fastlegen har vi frikort, men hos tannlegen er det bankkortet som gjelder. Derfor jobber Rødt for en ordentlig tannhelsereform, som sikrer at det ikke koster mer å gå til tannlegen, enn til fastlegen. Tennene er en del av kroppen vår, og skal derfor også behandles som det.

Forskjellene vokser i samfunnet vårt. Samtidig som det går godt på toppen av norsk økonomi, er velferden for folk flest under press. Helsetjenestene blir dyrere for alle. Folk vegrer seg for å trekke kortet, både i butikken og hos tannlegen.

Vi lever i alvorlige tider. Noen hevder at det gjør det riktig å prioritere ned velferden. Vi er dypt uenige i dette. Det her heller motsatt: Velferden er en sentral del av samfunnets felles totalberedskap, og må beskyttes og styrkes. I Norge har vi en velferdsstat, hvor fellesskapet står for velferdstjenester til befolkningen. I motsetning til i USA, hvor folk må betale privat og behandles privat når de trenger helsehjelp. Når det kommer til tannhelse derimot, har vi alle fremdeles et lite stykke USA i munnen.

Noen rammes ekstra hardt. Over 300.000 mennesker har ikke råd til å gå til tannlegen når de trenger det. Gjennom media, folk vi kjenner og er i slekt med, og i vårt samarbeid med ideelle organisasjoner og fagforeninger, har vi fått høre om folk som må droppe tannlegebesøket eller ta opp forbrukslån for å kunne gå til tannlegen.

Vi har også hørt om gleden folk opplever når Frelsesarmeen eller fagforeningen dekker tannlegeregningen. Noen har til og med opplevd å få behandling gratis som en julegave fra tannlegen. God tannhelse er viktig for god livskvalitet.

I en velferdsstat skal fellesskapet sørge for trygghet for folk. Ingen skal være avhengige av veldedighet for å få helsehjelp. Rødt vil tette hull i velferdsstaten. Denne planen viser hvordan vi kan gjennomføre en ordentlig tannhelsereform og sikre gratis tannhelse for alle.

Kort oppsummert er planen vår som følger:

1) Fordi tannhelse er et gapende hull i velferdsstaten, så mangler det også en oversikt over tilbudet. Før vi setter i gang tannhelsereformen for fullt må vi få på plass et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Vi er avhengige av nødvendig datagrunnlag og utredning av hvordan vi sikrer at offentlig finansiering av tannhelsetjenester ikke gir høyere priser og profitte til konserner, og andre viktige spørsmål. Det må settes i gang et større arbeid med å konkretisere hvordan den helhetlige tannhelseplanen skal se ut og gjennomføres. Dette mener Rødt at venstresiden bør kunne enes om raskt, og sette i gang, helst allerede før valget. Det kan bli viktig for å vise handlekraft, og at det har noe å si hvem som styrer.

2) Tannhelsereformen innebærer å innføre et egenandelstak på tannhelsetjenester. Vi faser dette inn over en fireårsperiode, hvor det refunderes en stadig større andel av årlige kostnader over 2.500 kroner.

Samtidig tar vi andre viktige grep, hvor vi i stor grad bygger på anbefalingene fra Tannhelseutvalget. Det handler om rett til gratis nødvendig tannregulering for barn og unge opp til 18 år, å øke takstene for ulike diagnoser og grupper, at alle skal ha rett til akutt tannhelsehjelp og å styrke den offentlige tannhelsetjenestens ansvar for forebygging, oppsøkende og målrettede tiltak, for barn og unge, pasienter som har et særskilt behov og den tverrfaglige TOO-ordningen (Tilrettelagt tannhelsetilbud til tortur- og overgrepsofsatte og personer med sterk angst for tannbehandling (odontofobi)).

Vi må også sikre at alle har tilgang på nødvendig tannhelsehjelp i hele landet, også i distriktene, og sikre et godt samarbeid mellom kommunene og fylkene, blant annet for å sikre det helhetlige helse- og omsorgstilbudet for eldre.

3) Basert på erfaringene fra tannhelsereformen må tannhelsevesenet styrkes videre. Rødt jobber for å kutte i egenandelene for alle helse-tjenester. På sikt må alle helsetjenester omfattes av dagens frikort, slik at du ikke får dobbelt opp når du har høye utgifter både til tannhelsehjelp og annen helsehjelp.

Før Rødt kom inn på Stortinget, var det nesten ingen som snakket om tannhelse i politikken. Rødt har bevist at vi prioriterer dette høyt, både gjennom våre forslag til statsbudsjettet, og ved at vi har løftet tannhelse på dagsorden. Nå gjenstår det å gjennomføre en ordentlig tannhelsereform.

I høst kom det regjeringsoppnevnte Tannhelseutvalget med sin utredning. Utvalget gir et oppdatert faktagrunnlag og klare anbefalinger. Målet er en universell tannhelsetjeneste med rett til nødvendige tannhelsetjenester, ved sykdom og skade i munn og munnhule, slik det er ved sykdom og skade i resten av kroppen

Rødt har tatt initiativ til et tannhelseforlik på Stortinget. Vi har fortsatt håp om å komme en vei med dette, men er det én ting som er sikkert, er det at stortingsvalget kan bli avgjørende. Høyre og FrP går nå til valg på å ikke gjennomføre en tannhelsereform. Regjeringen og Arbeiderparti/Senterparti/SV-flertallet har ikke levert den ordentlige tannhelsereformen Norge trenger. Derfor trenger vi en folkelig mobilisering for tannhelse – også på valgdagen.

Vårt mål er at Rødt skal bli så stort og sterkt at vi ikke er til å komme utenom, og da vil vi drive frem en ordentlig tannhelsereform. Denne planen er en start på en tannhelsereform, slik at også tennene behandles som en del av kroppen. Vi håper du er med oss på å få til det.

God lesning!

Marie Sneve Martinussen, leder i Rødt

Seher Aydar, helsepolitisk talsperson i Rødt

Situasjonen i dag

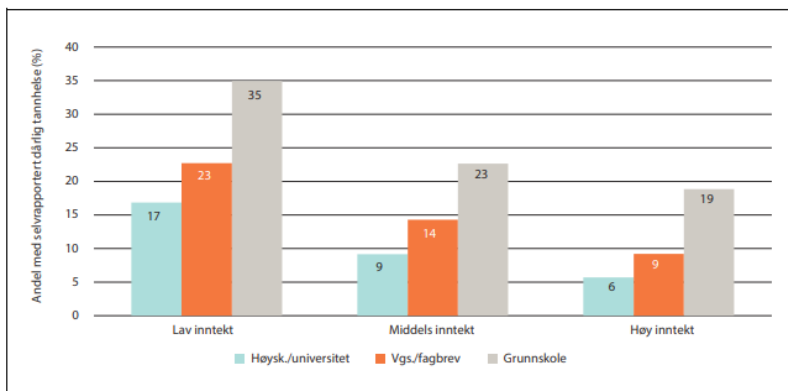
I dag påvirker de økonomiske forskjellene hvor god helse du har, og den speiles gjennom smilet. De fleste i Norge har en god tannhelse. Men andelen av befolkningen som har et udekket behov for tannhelsetjenester er klart høyere enn gjennomsnittet av EU-land. Bruken av tannhelsetjenester henger sammen med hvor godt du tjener.

Det er usynlige køer i dagens tannhelsesystem. I 2024 oppga 329.000 personer at de ikke har råd til å gå til tannlegen.¹ I mange slike tilfeller forverres tannhelselidelsene, som igjen skaper flere og verre helseproblemer.

Tall fra Tannhelseutvalget viser, med Trøndelag som eksempel, at blant de med lite inntekt og utdanning er andelen med dårlig tannhelse på 35%. Over fem ganger så høy som blant de med mye inntekt og utdanning.² Dette er fra et utvalg av fylker, men det er grunn til å tro at det gjenspeiler hele landet.

NOU 2024: 18
En universell tannhelsetjeneste

43
Kapittel 2

Figur 2.10 Andel personer som oppgir dårlig tannhelse inndelt etter kombinasjoner av husstandsinnekt og utdanning (n=136 553). Sør- og Nord-Trøndelag. Prosent. HUNT4 2017–2019

Inntekt (husstand): lav (\leq 450 000 NOK/år), middels ($>$ 450 000 – 1 000 000 NOK/år) og høy ($>$ 1 000 000 NOK/år).

Kilde: Kompetansesenteret Tannhelse Midt, 2024.

Den offentlige tannhelsetjenesten gir i dag gratis hjelp til noen. Blant disse er barn og unge opp til 18 år, psykisk utviklingshemmede og personer med kommunale hjemmetjenester. I tillegg gis det rabatter for de mellom 19 og 28 år. Når du blir eldre, må du betale hele regningen selv. Unntaket er enkelte tilstander som kvalifiserer til stønad fra folketrygden, som for eksempel tannkjøtt sykdommer, tannutviklingsforstyrrelser og tannskade ved godkjent yrkesskade. Dette nåløyet er imidlertid svært trangt, og satsene dekker kun en viss prosentandel av utgiftene. Folketrygdens stønadsordninger er over tid redusert, og er ikke blitt prisjustert. Dette fører til at folk som i utgangspunktet har krav på støtte, ikke får det.

Før var tannlegeklinikkene i hovedsak eid av enkeltpersoner eller av tannleger i fellesskap. Nå ser vi at stadig flere internasjonale selskaper og kommersielle kjeder etablerer seg. Når tannhelsekjeder med mål om å levere penger til sine eiere etablerer seg i et marked med fri prissetting, er det større risiko for at fakturaen hos tannlegen bare blir høyere. Det kan også ha negative konsekvenser for den geografisk tilgjengeligheten for tannhelsetjenester.

Tannhelseutvalgets anbefalinger

Høsten 2024 la det regjeringsoppnevnte Tannhelseutvalget fram sin rapport «*En universell tannhelsetjeneste*». I rapporten legger utvalget frem forslag til tiltak for å sikre at befolkningen får nødvendig helsehjelp.

Utvalget anbefaler å innføre en universell tannhelseordning hvor befolkningen har rett til nødvendig tannhelsehjelp. Målet er en universell tannhelsetjeneste med rett til nødvendige tannhelsetjenester, ved sykdom og skade i munn og munnhule, slik pasientene har ved somatisk og psykisk sykdom og skade. Utvalget mener det er behov for å øke det offentlige ansvar for tannhelsetjenester.

Et samlet utvalgt har også en rekke forslag for å sikre alle likeverdig tilgang til tannhelsetjenester av god kvalitet, og at tjenestene er sammenhengende og tilpasset brukernes behov.

Tannhelseutvalget foreslår å utvide dagens frikort for helsetjenester til å omfatte egenandeler for nødvendige tannhelsetjenester, med et eget frikort for tannhelsetjenester som overgangsordning.

Noen av de viktigste anbefalingene fra utvalget:

- Universell tannhelseordning, hvor befolkningen har rett til nødvendig tannhelsehjelp
- Styrke den offentlige tannhelsetjenestens ansvar for forebygging, oppsøkende og målrettede tiltak, for barn og unge, pasienter som har et særskilt behov og den tverrfaglige TOO-ordningen (Tilrettelagt tannhelsetilbud til tortur- og overgrepsofrettede og personer med sterk angst for tannbehandling (odontofobi)).
- Alle skal ha rett til akutt tannhelsehjelp.
- Innføre rett til gratis nødvendig tannregulering for barn og unge opp til 18 år.
- Utvide dagens frikort for helsetjenester til å omfatte egenandeler for nødvendige tannhelsetjenester, med et eget frikort for tannhelsetjenester som en overgangsordning.
- Utrede prisregulering for tannhelsetjenester ved utvidelse av offentlig finansiering. Utvalgets flertall går inn for å innføre en slik ordning.

Utvalget peker også på at det mangler en samlet oversikt over befolkningens tannhelse og behandlinger i tjenesten, og at det er behov for bedre data, som er en forutsetning for endringer i, og utvidelse av, tannhelsetjenestene. På tross av Tannhelseutvalgets forsøk på å hente inn det nødvendige kunnskapsgrunnlaget for sitt arbeid, mangler de nødvendige tall og statistikk over det private tannhelsemarkedet, noe som er viktig å få tilgang til for å ha et tilstrekkelig og pålitelig grunnlag når vi skal sikre anbefalte og nødvendige tiltak vil koste.

Oppskriften på en ordentlig tannhelsereform

Rødts mål er at det ikke skal koste mer å gå til tannlegen enn til fastlegen. Vi jobber for å gjennomføre Tannhelseutvalgets anbefaling, om å utvide dagens frikort til å også omfatte egenandeler for nødvendige tannhelsetjenester. På veien dit foreslår vi at det opprettes et eget frikort for tannhelsetjenester som en overgangsordning, og at det skal på plass i løpet av neste stortingsperiode.

Dette egenandelstaket vil angå et bredt lag i befolkningen. Anslagsvis over 1 million mennesker årlig vil få tannlegeregningen redusert, og egenandelstaket vil ha mer å si jo større tannlegeregning du har. Med et egenandelstak på 2 500 kroner kan vi anslå at egenbetalingen for folk vil halveres fra dagens nivå.³

I tillegg må vi allerede fra start gjennomføre målrettede grep for å ivareta nødvendig tannhelse. Ett slikt grep er å følge Tannhelseutvalgets anbefaling om å gjøre nødvendig tannregulering for barn gratis. Dette er anslått å koste om lag 400 mill. kroner.⁴ Et annet er å øke refusjonstaksten for ulike grupper gjennom Helfo. Denne ble redusert under Høyres forrige regjeringssperiode med om lag 500 mill. kroner.⁵

I sum anslås disse viktige tiltakene til å koste staten i underkant av 9 milliarder kroner, når de er ferdig faset inn.⁶

Vi deler inn Rødts forslag til tannhelsereform i fem deler: En del som må på plass før den store reformen. Dette er grep venstresiden helst bør kunne enes om og sette i gang allerede før valget. Det er viktig for å vise handlekraft og at det har noe å si hvem som styrer. Videre består reformen av tre hoveddeler hvor vi gradvis faser inn frikort og egenandelstak for tannhelse. Samtidig tar vi flere andre viktige grep, slik at hoveddelen av reformen for en universell tannhelsetjeneste igangsettes og gjennomføres. Til slutt peker vi videre for å utvikle tannhelsetjenesten og ytterligere kutte kostnader folk har til helsetjenester.

Før reformen (år 0)

- Utrede og tydeliggjøre definisjon av begrepene «nødvendig tannhelsehjelp» og «nødvendig tannregulering for barn og unge».⁷
- Sikre kunnskapsgrunnlaget for gjennomføringen av en tannhelsereform, og gi helsemyndighetene tilgang på nødvendig datagrunnlag fra alle relevante deler av tannhelse-tjenester.
- Utrede prisregulering ved offentlig finansiering av tannhelsetjenester.
- Utarbeide en helhetlig plan for hvordan anbefalingene fra tannhelseutvalget (NOU 2024: 18) skal følges opp, f.eks. gjennom en stortingsmelding

Tannhelsereform – første steg

- Starte innfasingen av en universell tannhelsetjeneste, med et eget frikort for tannhelsetjenester på 2.500 kr som gir 40% refusjon over dette beløpet.
- Få på plass rammer for regulering av offentlig finansiering av tannhelse.
- Innføre rett til gratis nødvendig tannregulering for barn og unge opp til 18 år.
- Øke takstene for ulike diagnoser og grupper for stønad fra Helfo.
- Sikre at alle som har rett til gratis offentlig tannhelse gjennom refusjonsordninger faktisk får det.
- Styrke retten til tannbehandling for personer med sammensatte psykiske helseplager (ACT/FACT-pasienter).
- Styrke det tverrfaglige TOO-tilbudet (Tilrettelagt tannhelsetilbud til tortur- og overgrepsofsatte og personer med sterk angst for tannbehandling (odontofobi)).

Tannhelsereform – andre steg

- Egenandelstaket reduseres steg for steg.
- Utvide den offentlige tannhelsetjenestens ansvar for pasienter med særskilte behov og styrke ansvaret for forebygging, oppsøkende og målrettede tilbud.
- Styrke tannhelsetjenestens arbeid med å avdekke vold, overgrep og sykdom.
- Sikre at alle har tilgang på nødvendig tannhelsehjelp i hele landet, også i distriktene. De lokale tannhelseklinikene styrkes, og der det er behov sikres tilgangen gjennom tannhelse på hjul.
- Sikre godt samarbeid mellom kommunene og fylkene, blant annet for å sikre det helhetlige helse- og omsorgstilbudet for eldre.
- Sikre at mennesker i rusavhengighet og med langvarige psykiske helseutfordringer får rett til gratis tannhelsetilbud.
- Sikre at LAR-pasienter får rett til gratis tannbehandling også etter nedtrappet eller endt rusbehandling.
- Innføre rett til akutt tannhelsehjelp

Tannhelsereform – tredje steg

- Fullføre innfasingen av eget frikort for tannhelsetjenester, med 100% refusjon over 2.500

Videre utvikling av tannhelsevesenet

- Det gjøres videre utvikling, tilpasninger og styrking av tannhelsevesenet basert på erfaringene fra innføringen.
- På sikt jobber Rødt for at alle helsetjenester, både tannhelsehjelp og annen helsehjelp, skal omfattes av dagens frikort, slik at de som har høye utgifter ikke får en egenbetaling som kommer dobbelt opp. Rødt jobber også for å redusere egenandelen for alle helsetjenester.

Finansiering av Rødts tannhelseplan

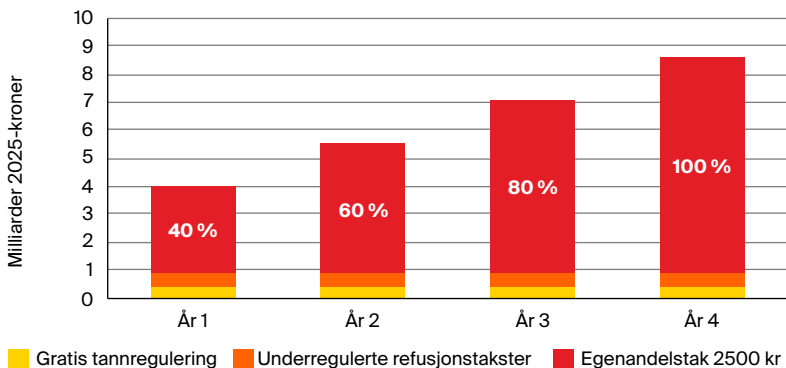
Det er noe usikkerhet knyttet til hvor mye det vil koste å gjennomføre en tannhelsereform. Kostnadene for fellesskapet er avhengig av hvilken modell man velger, og i hvilken rekkefølge vi faser inn ulike tiltak.

Vi foreslår at skatt på selskapsoverskudd kan finansiere en tannhelsereform. Provenyanslaget av å øke selskapskatten med 1 prosentpoeng er i 2025 om lag 4,5 milliarder kroner.⁹

Kostnaden med å finansiere hovedgrepene i denne planen er beregnet til om lag 9 milliarder kroner, og vil med andre ord kunne dekkes av inntektene fra å øke satsen med to prosentpoeng, til nivået selskapskatten lå på i 2017.

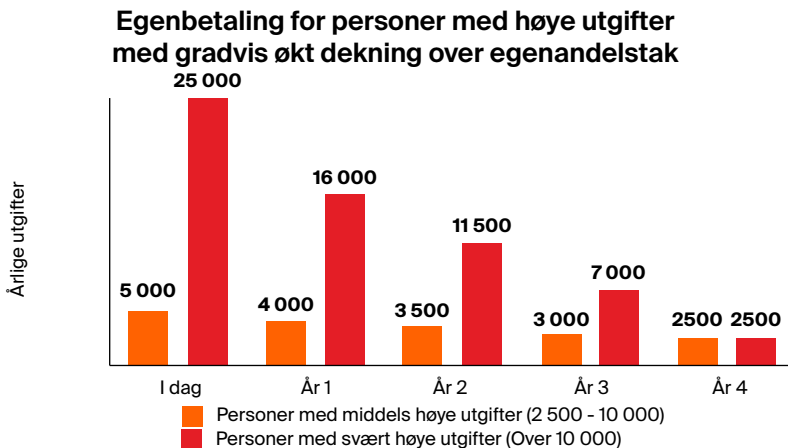
Norge har råd til nye velferdsreformer, som tetter hullene i velferdsstaten. Det handler om prioriteringer.

Rødt har i vårt forslag til statsbudsjett prioritert tannhelse og å styrke befolkningens rett og tilgang til tannhelsetjenester. Allerede i budsjettet for 2025 foreslo vi 2,98 mrd. til å begynne innfasingen av et egenandelstak, i tillegg til gratis tannregulering for alle opp til 18 år og å styrke retten til tannbehandling for personer med sammensatte psykiske helseplager.

Hva vil dette bety for deg og meg?

Når reformen er innført vil ingen måtte betale mer enn 2.500 kroner i året for nødvendig tannhelsehjelp. Figuren under viser utviklingen for to personer som i dag har årlige tannlegeregninger på henholdsvis 5.000 kroner og 25.000 kroner. ⁸ Personer med 5.000 kroner i årlige utgifter vil få regningen halvert, mens personer med 25.000 kroner i årlige utgifter vil få regningen redusert med 90 prosent.

På lag med fagbevegelsen

Mange i fagbevegelsen står bak kravet om at tannhelsetjenester bør sidestilles med andre helsetjenester.

I forkant av stortingsvalget i 2021 gjennomførte LO en medlemsdebatt der alle medlemmer fikk muligheten til å svare på hvilken sak som var viktigst. Tannhelse kom på en god tredjeplass.

Samme år sto Fagforbundet Ung, Pensjonistforbundet og pensjonister og uføre i Fagforbundet sammen om en felles kampanje for gratis tannbehandling.

Handel og Kontor går inn for at tannhelse skal inn i egenandelsordningen.

LOs handlingsprogram, fra LO-kongressen i 2022, sier at «LO vil at alle helsetjenester, herunder tannhelsetjenester, skal være gratis eller kun med små egenandeler».

I forbindelse med tannhelseutvalgets rapport, har Fagforbundet uttalt sin støtte til utvalgets forslag om å inkludere tannhelsetjenester i egenandelsordningen. Fagforbundet mener dette er et viktig skritt mot å sidestille tannhelsetjenester med andre helsetjenester.

Fellesforbundet, Fagforbundet, Styrke, Norsk Arbeidsmandsforbund, og flere LO-regioner har stilt forslag til LO-kongressen i år om at tannhelse skal være blant velferdstjenestene som skal være fellesfinansiert og likestilles med øvrige helsetjenester.

Hva mener tannlegen?

Hvem: Mohamad Hashem Alhousain **Yrke:** Tannlege

Vi møter Mohamad på tannlegekontoret hans i Oslo. Han mener at tannhelse må bli gratis for alle.

– Alle typer folk kommer til meg for å få behandling. Jeg utfører mest nødvendig behandling i klinikken min og de aller fleste spør først hvor mye det koster. Ikke alle pasienter får den behandlingen de trenger. Hvor mye penger pasienten har i lommene bestemmer hvilket behandlingalternativ vedkommende får, sier Alhousain.

Mohamads erfaringer er at det er flere pasienter som må trekke tennene fordi de ikke har råd til å fikse de.

– De lever da med dårlige tenner. De smiler aldri og det påvirker personligheten deres og forholdet deres til andre. Alt dette på grunn av en ting i kroppen de ikke får fikset på grunn av dårlig økonomi, fortsetter han.

«Hva er forskjellen mellom en finger og en tann? Begge deler er en del av kroppen.»

Tannlegen mener at det er mye du kan finne ut ved å se på tennene til en person.

– Tenner kan fortelle om du har god økonomi eller ikke. Tannhelse må bli gratis for alle nordmenn, fordi det blir mindre forskjell på den generelle helsen når folk får gratis behandling for alle helseproblemer, inkludert tannhelse, avslutter Alhousain.

Historier fra virkeligheten

- Navn: Janne
- Alder: 56
- Bor/sivilstatus: Oslo og gift
- Yrke: Ufør. Tillitsvalgt for Foreningen for human ruspolitikk

Janne har hatt problemer med tennene sine så lenge hun kan huske, og prisen hun har måttet betale for det har vært høy.

Janne forteller om perioder med enorme smerter og utallige besøk hos tannlegevakten. Hun har endt opp med å måtte trekke alle tennene i overkjeven, i tillegg til store deler av tennene i underkjeven. Nylig måtte Janne fjerne de siste tennene hun hadde, i fare for betennelse.

«Dårlig tannhelse fører til at jeg ikke har mulighet til å opprettholde et normalt kosthold. Det som er sunt, får jeg ikke i meg. Og for ikke å snakke om all den tannpinnen jeg må tåle.»

I dag er Janne uten tenner i munnen, med proteser som erstatning. Konsekvensene av en tannløs munn, er blant annet at kostholdet er krevende. Janne forteller at det er helt umulig å opprettholde et normalt kosthold. Dette går igjen utover helsa.

Aller helst skulle Janne ønsket seg tannimplantater. Det er en løsning som er mer permanent og som krever mindre vedlikehold enn det proteser gjør. Det føles mer som å ha ekte tenner og gjør det lettere å spise vanlig mat. På grunn av kostnaden er ikke implantater et alternativ for Janne.

I tillegg til å være i en økonomisk krevende situasjon, lever Janne i perioder med mye smerte, og kjenner på belastningen dette fører med seg. Hun mener vi må innføre billigere eller gratis tannhelsetjenester, og at det er helt avgjørende med lave utgifter for at alle skal kunne ha råd til behandling av tennene sine.

- **Navn:** Kathrine
- **Alder:** 39
- **Bor/sivilstatus:** Jessheim med datteren på 9 år
- **Yrke:** Daglig leder i barnehage. Kommunestyre-representant for Rødt

Kathrine har i lang tid slitt med dårlige tenner. Etter mye smerter og tenner som begynte å gå i oppløsning, oppsøkte hun i 2020 tannlegen sin. Besøket endte med at hun måtte operere bort deler av kjevebeinet på grunn av betennelse, etterfulgt av en tydelig beskjed om at dette kunne ha utviklet seg til blodforgiftning og gått veldig mye verre. Siden da har Kathrine måttet håndtere en prosess med et titalls operasjoner og mye smerte. Mest av alt har hun fått skyhøye regninger for en behandling hun ikke kunne velge bort.

«De siste 4-5 årene har jeg brukt ca. 110 000 kr av egen lomme – etter refusjon fra HELFO på tannlege og kirurgi.»

For Kathrine har tannbehandlingen gjort store innhugg i økonomien. Hun har i perioder måttet betale med kredittkort for å dele opp regningene, og har i tillegg måttet refinansiere boliglånet. Hun har måttet utsette operasjoner fordi hun ikke har hatt råd, som igjen har gitt større smerter. Som aleneforsørger har det vært krevende å måtte prioritere penger til egen helse, når hun har mange andre forpliktelser som boliglån, husleie og alt av regninger, med kun én inntekt.

«En tannhelsereform vil sørge for en friskere befolkning, muligens større samfunnsdeltakelse i noen grupper, samt bedre psykisk helse. Jeg unner ikke min verste fiende å gå igjennom det jeg har gjort.»

I dag går Kathrine til tannlegekontroll hver fjerde måned for røntgen og sjekk av kjevebeinet, tannstilling, hull og infeksjoner. Prosessen har vært tung, både mentalt og for kroppen. Hun mener terskelen for å søke hjelp må bli lavere, og at tannhelsetilbudet skal være likt for alle, uansett utgangspunkt.

- **Navn:** Anne Grethe
- **Alder:** 66
- **Bor/sivilstatus:** Tusenvika og gift
- **Yrke:** Ufør

Anne Grethe har hatt alvorlig tannlegeskrek. Det har ført til flere avbestilte timer hos både tannpleier og tannlege. I 2018 fikk hun hjelp hos spesialist mot tannlegeskrekken, som har ført til at hun i dag har fått oppfølgingen som har vært helt nødvendig.

Anne Grethe er rammet av tannkjøtt sykdommen Pyrea, som er en kronisk betennelsestilstand i tannkjøttet som fører til at tennene kan løsne dersom hun ikke får nødvendig behandling. Sykdommen utvikles på grunn av bakterier i munnhulen, og oppstår ofte uten at pasienten selv merker noe. Derfor er det helt avgjørende at denne tilstanden plukkes opp av tannpleier eller tannlege.

«Det er et stort innhugg i økonomien. Utgifter for spesialist har i desember og januar, de to verste månedene i året utgiftsmessig, kommet på over 20 000 kroner.»

Sykdommen har medført store økonomiske utgifter for Anne Grethe. Bare det siste halvannet året har hun hatt utgifter på rundt 35 000 kroner. Siden all behandling gjøres hos spesialist, følger det også utgifter knyttet til lang reisevei og hotellopphold. Dette er en enorm belastning for økonomien til Anne Grethe, men behandlingen er helt nødvendig for å hindre verre tilstander i munnen, og for å forebygge andre sykdommer hun er sårbar for på grunn av Pyrea.

I dag går Anne Grethe til kontroll og rensing av tennene hver tredje måned. Dette er for å holde betennelsen i sjakk og hindre større skader i munnen. Hun håper egenandelen reduseres kraftig, gjerne ned til samme nivå som behandling hos lege. Hun legger til at du skal ha god økonomi og oppsparte midler for å gjennomføre nødvendig behandling hos tannlege og spesialist.

Tennene er faktisk en del av kroppen

På samme måte som at munnhelse kan påvirke din generelle helse, kan også den generelle helsen påvirke hvordan din munnhelse blir. Det er derfor viktig at vi ser dette i sammenheng.

Rødt mener at det er behovet som må avgjøre når du får helsehjelp, ikke hva du har på konto. Dårlig tannhelse kan føre til verre og flere sykdommer og plager som gjør den generelle helsetilstanden verre. Som økt risiko for både diabetes, demens og hjerte- og karsykdommer, og det kan føre til underernæring og sosial isolasjon. I de verste tilfellene kan det føre til livstruende infeksjoner og sykdommer.¹⁰ Tennene er ikke isolerte fra resten av kroppen, og må derfor være en del av den generelle helsepolitikken.

I februar 2025 skrev TV2 om Tom som måtte trekke alle tennene sine som en konsekvens etter kreftbehandling.

Tannlegeregningen endte til slutt på 470.000 kroner, med en egenandel på 270 000. Generalsekretær i Kreftforeningen, Ingrid Stenstad Ross, kommenterte saken og sa «Når kreftpasienter må betale flere hundre tusen kroner for nødvendig tannbehandling, svikter helsevesenet dem. Resultatet blir at noen må velge mellom helse og økonomi, og det mener jeg er helt uakseptabelt».¹¹

Hva står på spill ved valget 2025?

I forrige stortingsvalg gikk de fleste partiene til valg på å likestille tannhelse med annen helse, i en eller annen form. Alt for lite har skjedd siden valget, og i stortingsvalget i 2025 ser forskjellene ut til å bli tydeligere mellom partiene til høyre og til venstre.

På den ene siden har vi et Høyre hvor Erna Solberg ga som et av sine første valgkamplofter at de ikke vil prioritere en tannhelsereform.¹² Under valgkampen i 2023 uttalte også Høyre-lederen at «Jeg har råd til å betale tannlegen. Og det har mange andre også». FrP har også varslet at de vil gå bort fra målet om å likestille tannhelse og annen helse.¹³

Den korte konklusjonen fra Tannhelseutvalget er tydelig: Alle skal ha rett til nødvendige tannhelsetjenester.

Hva gjør Høyre og FrP, som ligger an til å vinne høstens valg, i sine forslag til statsbudsjettet?

Svaret er kort og enkelt: Ingenting

Og hva gjorde Høyre og FrP da de satt sammen i regjering?

Fra 2015 til 2017 ble støtten til tannhelsebehandling satt på stedet hvil, og i samme periode økte prisene med nesten åtte prosent. I 2018 økte støtten med 1,7 prosent, mens prisveksten lå på 2,7 prosent.

Regjeringen og Arbeiderparti/Senterparti/SV-flertallet har vært langt fra like ille på dette området, men har heller ikke gjort nok siden forrige valg. Det gjenstår å realisere en ordentlig tannhelsereform.

Verdens helseorganisasjon (WHO) skrev i 2023 følgende om ulikheter i oral helse: *«Orale sykdommer rammer uforholdsmessig de fattige og sosialt vanskeligstilte medlemmene av samfunnet. Det er en veldig sterk og konsistent sammenheng mellom sosioøkonomisk status (inntekt, yrke og utdanningsnivå) og utbredelsen og alvorlighetsgraden av orale sykdommer. Denne assosiasjonen eksisterer fra tidlig barndom til eldre alder og på tvers av populasjoner i høy-, mellom- og lavinntektsland.»*

Stortingsvalget 2025 blir et valg mellom høyresiden med dyrere tannhelse, færre rettigheter og frislipp av markedet, og et stort og sterkt Rødt som kan drive frem en ordentlig tannhelsereform hvor tennene behandles som en del av kroppen.

Noter

1. Statistisk sentralbyrå Levekårsundersøkelsen 2024 Fattigdomsproblemer, levekårsundersøkelsen – SSB
2. NOU 2024: 18 En universell tannhelsetjeneste. Kapittel 2 S.43
3. Beregnet fra tabell 2 i Vista-rapport 2023/50: Befolkningens tannhelseutgifter og forbruksmønster.
4. NOU 2024:18, vedlegg 2.
5. Se svar på Rødts spørsmål 260 til Statsbudsjettet 2025.
6. Vista Analyse beregnet på oppdrag for Tannhelseutvalget at samlet egenbetaling for tannlege for voksne i 2023 var om lag 12,4 milliarder kroner. Som tilsvarende om lag 13,4 milliarder omregnet til 2025-kroner. Statistisk Sentralbyrå har tall som anslår at privat egenbetaling for tannhelsetjenester i 2022 var 15,9 milliarder kroner, inkludert egenbetaling for tannregulering til unge. Fratrasket egenbetalingen for tannregulering for unge som vi setter av penger til separat, tilsvarende dette om lag 17,7 milliarder kroner omregnet til 2025-kroner. Vi bruker her snittet av disse to anslagene, som er 15,5 milliarder kroner. 0,5 mrd. kroner settes av det første året for å øke underregulerte refusjonstakster. Basert på Vista Analyses undersøkelse, kan andelen av egenbetalingen som overstiger 2 500 kroner anslås til om lag 8 milliarder kroner.
7. Stortingsflertallet har allerede fattet vedtak om at dette skal gjøres. Vi ønsker at arbeidet forseres så raskt som mulig.
8. Basert på tabell 2 i Vista-rapport 2023/50 kan man anslå at gjennomsnittlig årlig utgift for personer som i dag betaler mellom 2 500-10 000 kroner er om lag 5 000 kroner, mens gjennomsnittet for personer som betaler over 10 000 kroner ligger på om lag 25 000 kroner.
9. Se svar på Rødts spørsmål 231 til Statsbudsjettet 2025.
10. «Eldre kan dø av dårlig tannhelse» i Sykepleien: <https://sykepleien.no/2018/10/eldre-kan-do-av-darlig-tannhelse>
11. «Tom (59) fikk kreft- så kom regningen» i TV2: <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/tom-59-fikk-kreft-sa-kom-regningen/17422565/>
12. Intervju i VG 8. mai 2024.
13. Aftenposten 23. februar 2025.

